

Színház.

A pelikán.

*Tennyson Jesse és H. M. Harwood
színműve a Nemzeti Színházban.*

Már rég nem csodálkozunk azon — sőt inkább a hiánya tűnnék fel, — hogy angol szerzők a maguk «jobb köreit» nem győzik elég ridegnek, kép-mutatónak és gögösnek rajzolni. Most e kevéssé ismert nevű szerzők tollából Angliában tíz éve bemutatott s a kontinensre elsőnek hozzánk átszármazott színműben is a családi szeretetlenség életfogytiglani áldozataként szenved előttünk a gyermeke boldogságáért ismételten tulajdon vérére hullató Wanda asszony, ki még a hűtlenség hamis vádját is magára veszi, csak hogy férje családjának zsarnoki gyámkodását lerázza, s a végén a maga ébredező boldogságát mégis újra áldozatul kell vetnie, megint a fia jövőjéért.

Hamisnak a színmű lélekrajzát nem mondhatjuk, abban inkább a felvonásokra kiterjedő körülményeskedés fáraszt, amit kevésbbé udvariasan akár unalomnak is mondhatnánk. Túlságosan is megbizonyíttatik, amiben ily hosszadalmas érvelés nélkül sem igen kételkednénk, hogy: a nagyképűség és peckesség e fojtogató légköre fiatalasszonyra nézve valami üdvösnek nem mondható, továbbá, hogy: az ilyen családban enyhítő körülménynek aligha tekinthető, ha férfitagjai többnyire — tábornokok. Némi színpadi mozgalmasság csak két jelenetbe kerül, ezek meg egy kissé teatrális véletlenekre vannak bízva. Kivált az unoka kétségtelen törvényességének felismerése a szélhűdött tábornok-nagyapa által, tartozik ama jelenetek közé, melyek a nézőtéri elérzékenyülést túlságosan is előre kiszámítják s melyekben a hatás fele a színpadra begördített tolószékben már mintegy adva van.

Az előadás legnagyobb értéke Váradi Aranka nagy benső átélésű és eszközökben takarékos, árnyalásban annál gazdagabb, előkelő játéka. Még a bágyadtabb részekben is lekötött tökéletes művészi odaadása és egyéni jelentékenysége. Mellette a fiatal Ungvári László tűnt fel teljesen még ki nem forrt, de épp a döntő helyeken ösztönnek és értelemnek szerencsés együttműködésére valló színészi munkájával. Petheő Attila angol férje nincs híján némi magyar főszolgabírói íznek, Forgács Antal francia férjjelöltje meg éppen egy kissé segédjegyzőre sikerült. Hettyey Aranka a kiállhatatlan előkelőség páthosát jól, néha a szükségesnél valamivel talán hevesebben is üti meg, Gál Gyula kellő tekintéllyel mutatja meg a merev családfit, páncélmellű szmókingban, majd annak roncsát, pongyolában. Gömörly Vilma az epizódban csupa halk humor és szeretetreméltóság. Teljesen a maga helyén van Nagy Adorján higgadt játéka. Csathó Kálmán rendezésének főérdeme a légkör biztos megteremtése, Pünkösti Andor fordításáé pedig az írói ízlés és kifejezőerő.

Ifjúság.

Eugen O'Neill életképe a Vigszínházban.

Úgynevezett pubertás-dráma. Csakhogy hiányzik belőle mindaz, amit ehhez a fogalomhoz évtizedek tapasztalata alapján hozzáfűzni eleve hajlandók volnánk. Nincs benne erotikus célzatosság, nincs ideggyógyászati nagyképűsködés sem. Közelebb áll *Romeo és Juliá*-hoz, mint a *Tavaszbredésé*-hez. Közelebb költői melegségben és megilletődésben is. O'Neill a színpad puritánságának forradalmárai közül való — éppen Amerikában, melynek számláját a színpadi

plakátstílus kifejlesztésében a leg-súlyosabb tétel terheli.

Visszakanyarodik egy emberöltő-vel, a századforduló éveire, melyekre Amerika mai ötvenéveseinek kamasz-kora esik. A légkör a lagymatag békéé, a szellemi serkentések (Ibsen, Swinburne, Wilde, Shaw műveivel) a vén Európából kerülnek át ebbe a légkörbe. Miller lapkiadó családjának életéből pillantunk be néhány mozzanatra, különösen a család matrandus siheredének «lázdása» körül. Ez a békebeli «ifiúr» valósággal az örök kamaszvér képviselője. O'Neill a valódi író emberséges, melengető humorával rajzolja az egész családot, a ház rendjét biztosító nőket s a házirend ellen lépten-nyomon bűnöző férfiakat, egyforma szeretettel mindkét nem apraját-nagyját s legcirógatóbb gyengédséggel az «eszmei és érzéki lázdát», az olcsó fertővel előszőr találkozó s abból a tiszta szerelem menedékébe a maga emberségéből eljutó diákokat. Nem problémázza körül a mondanivalóját, elmond mindent nyíltan és világosan, mintha csak azt akarná megmutatni, hogy a hétköznapi művészi igazsága fölér minden teatrális kihegyezettséggel. A darab láttán sokan Csehovot emlegették. Van is köztük valami rokonság a magasabb írói látás körébe vont aprószerelességek színpadi értékesítése tekintetében.

Harsányi Zsolt előkelő szintű fordítása híven adja vissza ezt a szellemet. Nagyjából az előadás is erre törekszik. Góth Sándor rendezése csupa odaadás, csak itt-ott téved némi drámai túlhangsúlyozásba. Apaszerepében színészül és derekasan helytáll, itt is csak a középszerűség hitelesebb rajzához kívántatnék egy kissé több önfeláldozás. Góthné a döntő fordulókön egyszerű bensőségével megkapó, de egy-egy mondása még pesties értelemben vett «bemondás»-sá stílustalanodik. Raj-

nai borközi kedvessége szeretetre-méltó, csak a «faun»-mozdulatok kísértetjárása ne zavarná megint élvezetünket. Tőkés Anna a hervadozó mátkaindulatok finom rajzával remekel. Szörényi Éva a holdsugaras, tiszta, gyermeki szerelem hangját meggyőzően üti meg, Dayka Margit pedig az «anno dazumal» bártünderikító figurájában egyenest meglep friss leleményével és jóízű humorával. Végül: a süvölvény diák megszemélyesítője, egy Csók István nevű ifjú színész, nagyon kedvezően mutatkozik be, a legénykedés mélyén a gyermeki gyámoltalanságot megkapó hitellel érzékelteti. Friss és keresetlenül kedves a Szombathelyi Blanka csitri leánykája. Kár, hogy a színháznak ez a mesteri munkája ennyire az évadvégre szorult s hogy a javaidót holmi vörös bestiák és társaik foglalják le előle.

A sziget.

Harald Bratt színműve a Belvárosi Színházban.

Furcsább és ravaszabb drámai «összeütközés», mint amely ezt a kör-mönfont színművet hajtja és tragikai végre juttatja, alig képzelhető. A diplomatak világának testületi szelleme ütközik itt össze a polgári erkölcs-felfogással, de végiglen azt érzed, hogy mind a kettő annyira színpadi-lag használhatóvá van hamisítva, hogy harcukba lelkünkkel bekapcsolódni képesek nem vagyunk s már csak a szerző matematikai játékára figyelünk. Ebben van is sok ügyesség, kivált ahogyan nyakra-főre megakadályozza, hogy a csomó a józan ész által várt módon idő előtt megoldódjék. Így aztán az estét unalmasnak valóban nem könyvelhetjük el, legfeljebb a végén távozzunk azzal a benyomással, hogy holdbeli diplomaták és marslakó «polgáriak» ádáz ügyeihez asszisztáltunk.

Játéklehetségeikért, jelenetekért

és felvonásvégekért történik itt minden s mindezek terén a pompásan kidolgozott előadás derekasan ki is tesz magáért. Beregi Oszkár nagykövete a legmondosabb és legegységesebb ízü karakterrajz, amit ettől az örvedetesen megtisztult művészetü tehetségétől az utóbbi időkben látunk. Nagy György «polgári» önérzete is merőben emberi és őszinte, az a Páger játéka is, noha a szerző céljaihoz mérten túlságosan is önleleplező. Boray finom — karikatúrát ad, Soltész Annie ezúttal a mérséklet erényével lep meg kellemesen. Végül a kezdő Gordon Zitában finom jelenséget és sok jóval biztató játékkésztséget ismertünk meg.

Sas-utca.

Hendrik Hausen vígjátéka a Belvárosi Színházban.

Lakatos László, ki itt — higyjük el — csupán «átdolgozó», úgy eltüntetette eredetijének netalán megvult hollandus zamatát, hogy nyakig belekerülünk a pesti textilokrácia világába. A helyi színek és ízek rendre hitelesek is, maga a prosperitási had-

járat, melyben apák és fiúk nemzedékének tusáját a cégalapító nagymamának okossága és szívjósága csitítja el, bizonyára kevésbbé hiteles, inkább csak: mese a rőfös-világból, felnőtt gyermekek számára.

Az egész — mind anyagában, mind eszközeiben — mélyen alatta áll annak a színvonalnak, melynek tiszteletbentartására e színház érdemes irányítóját művészi multja bizvást kötelezhetné. Egyenetlenségek és elcsúszások ezúttal még a felszolgálásban is akadnak. Gombaszögi Ella a magáéból megnöveli és megemesíti a nagymama figuráját, Muráti Lili is a saját friss egyéniségével ad zamatot az amerikai kisasszonynak, akit «mintha már láttunk volna» jó egynéhányszor. Nagy Györgynek lelkiek felé dolgozó művészete itt sehogysem lel talajára, Sarkadi vizsont operetti túlzásaival a másik végletet képviseli. Végh Sári szépen beszél, de a rajzban bizonytalan. Báthori Giza nemes játékában van valami Sas-utcán-felüli. Ezt különben — mint a darab sorsát is — a Sas-utca lesz hivatva eldönteni.

Rédey Tivadar.

Zene.

Három olyan hangversenyről is számolhatunk be, amelyek az általános magyar zenekultúra megalapozásának szempontjából valóban nagy fontosságúak. Örömmel látjuk, mikép izmosodnak évről-évre a fővárosi iskolai énekkarok, mikép hódítanak maguknak mindig nagyobb tért a magyar zenéletben. Hangversenyeiken úgy gyűlnek össze tanárok, növendékek, a közönség, mint egy nagy család tagjai, mintha minden egyes, kedvesen komolykodó «szereplő» valamikép mindnyájunkhoz tartozna. Nem lehet ezeken a hangversenyeken unatkozni egy pillanatra sem, amit sok felnőtt hangversenyéről nem állítha-

tunk. Már maga a látvány is, a sok kedves, üde gyermekarc egy csokorban, szívet, lelket vidító. Ebben azután első helyen áll *Sztojanovits Adrienne* leánykahada, a várbeli Szilágyi Erzsébet-líceum kedves magyarruhás alsóbb osztályú csoportja. Ez az iskola különben már a külföldön is aratott sikereket, most is teljesen önálló műsorral álltak ki. Kitűnő vezetőjük fáradhatatlan buzgalommal kutatja fel a klasszikus és magyar kórus-szerzemények legjavát, úgyhogy növendékei már Palestrina, Lasso, Monteverde, Bach, Kodály iskolájában csiszolt zenei ízléssel lépnek ki az életbe. De szóhoz jutnak műsorukon